

Η αξία της εξομολόγησης για εκείνον που πιστεύει στον Χριστό

/ [Πνευματικά Αποσπάσματα](#)

Στη σύγχρονη εποχή η εξομολόγηση αντιμετωπίζεται συχνά ως ένα ξεπερασμένο θρησκευτικό κατάλοιπο ή, στην καλύτερη περίπτωση, ως μια μορφή ψυχολογικής εκτόνωσης. Η ανάπτυξη της ψυχοθεραπείας και της ψυχανάλυσης έχει οδηγήσει αρκετούς να θεωρούν ότι οι δύο πρακτικές επιτελούν τον ίδιο σκοπό. Ωστόσο, μια προσεκτικότερη εξέταση δείχνει ότι, παρά τις εξωτερικές ομοιότητες, η εξομολόγηση και η ψυχοθεραπεία στηρίζονται σε εντελώς διαφορετικές προϋποθέσεις για τον άνθρωπο και τον σκοπό της ζωής του.

Η ανάγκη του ανθρώπου να εξωτερικεύσει τις ενοχές, τις αποτυχίες και τις εσωτερικές του συγκρούσεις είναι σχεδόν παγκόσμια. Συναντούμε μορφές ομολογίας ή μετάνοιας σε πολλούς πολιτισμούς, από τον Ινδουισμό και τον Βουδισμό έως τον Ιουδαϊσμό και την αρχαία Αίγυπτο. Αυτό δείχνει ότι ο άνθρωπος διαχρονικά αισθάνεται την ανάγκη να μιλήσει για τον εαυτό του μπροστά σε

κάποιον άλλον. Η χριστιανική εξομολόγηση, όμως, έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα. Δεν αποτελεί απλώς ψυχολογική εκτόνωση ούτε μια κοινωνική πράξη συμφιλίωσης, αλλά μέρος της σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό και της πορείας του προς τη σωτηρία.

Στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες η εξομολόγηση είχε κυρίως δημόσιο χαρακτήρα για σοβαρά αμαρτήματα. Σταδιακά εξελίχθηκε στην προσωπική εξομολόγηση ενώπιον πνευματικού πατέρα, ο οποίος δεν λειτουργεί μόνο ως μάρτυρας της μετάνοιας αλλά και ως συνοδοιπόρος στην πνευματική πορεία του ανθρώπου. Έτσι διαμορφώθηκε μια σχέση που δεν είναι ούτε δικαστική ούτε απλώς συμβουλευτική, αλλά θεραπευτική.

Συχνά υποστηρίζεται ότι η ψυχανάλυση δανείστηκε στοιχεία από την εξομολόγηση. Πράγματι, υπάρχουν εμφανείς ομοιότητες: ένας άνθρωπος μιλά ελεύθερα για τον εσωτερικό του κόσμο σε ένα πρόσωπο που τον ακούει με εμπιστευτικότητα. Ωστόσο, οι σκοποί των δύο διαδικασιών διαφέρουν ουσιωδώς. Η ψυχανάλυση επιδιώκει την κατανόηση των ασυνείδητων συγκρούσεων και την ψυχική αναδιοργάνωση, ενώ η εξομολόγηση αποβλέπει στη μετάνοια, στη συγχώρηση και στην αποκατάσταση της σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό.

Ακόμη μεγαλύτερη διαφορά παρατηρείται στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τη συμβουλευτική. Στη σύγχρονη ψυχοθεραπεία, ιδιαίτερα στις ψυχαναλυτικές και προσωποκεντρικές προσεγγίσεις, αποφεύγεται συχνά η άμεση συμβουλή. Ο θεραπευτής δεν θεωρεί ότι η αποστολή του είναι να υποδείξει τι είναι σωστό ή λάθος, αλλά να βοηθήσει τον άνθρωπο να κατανοήσει καλύτερα τον εαυτό του και να αποφασίσει σύμφωνα με τις δικές του αξίες. Σε άλλες θεραπευτικές σχολές, όπως η γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία, υπάρχουν περισσότερο κατευθυντικές παρεμβάσεις, αλλά και πάλι το πλαίσιο παραμένει κυρίως ψυχολογικό και όχι θεολογικό.

Αυτό σχετίζεται με μια βαθύτερη πολιτισμική μεταβολή. Η μετανεωτερική σκέψη αντιμετωπίζει με επιφύλαξη τις καθολικές αξιώσεις περί αντικειμενικού καλού και κακού. Ως αποτέλεσμα, πολλές σύγχρονες ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις ενδιαφέρονται περισσότερο για την ανακούφιση του ψυχικού πόνου, τη λειτουργικότητα και την προσωπική αυθεντικότητα παρά για την ηθική αξιολόγηση των πράξεων.

Η εξομολόγηση, αντίθετα, δεν μπορεί να αποκοπεί από την έννοια της αλήθειας και της μετάνοιας. Προϋποθέτει ότι υπάρχει μια αντικειμενική ηθική τάξη, ότι ο άνθρωπος μπορεί να απομακρυνθεί από αυτήν και ότι η αναγνώριση της πτώσης αποτελεί προϋπόθεση της θεραπείας. Δεν πρόκειται για μια διαδικασία παραγωγής ενοχών, αλλά για μια διαδικασία αποκατάστασης της σχέσης με τον Θεό και μεταμόρφωσης του ανθρώπου, η οποία τελικά φέρνει την ηρεμία και την ψυχική ισορροπία στον συμμετέχοντα.

Εδώ, λοιπόν, ανακύπτει ένα κρίσιμο φιλοσοφικό ερώτημα. Μπορεί να υπάρξει πραγματική συμβουλευτική χωρίς ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για το ποιος είναι ο άνθρωπος και ποιος είναι ο σκοπός της ζωής του; Κάθε συμβουλή, ακόμη και όταν παρουσιάζεται ως ουδέτερη, προϋποθέτει μια απάντηση στο ερώτημα του αγαθού. Για να πει κανείς ότι μια επιλογή είναι προτιμότερη από μια άλλη, πρέπει να διαθέτει ένα μέτρο αξιολόγησης. Καμία συμβουλή δεν είναι εντελώς απαλλαγμένη από αξίες.

Η ορθόδοξη πνευματική καθοδήγηση διαθέτει ένα σαφές θεμέλιο. Ο άνθρωπος είναι εικόνα Θεού, σκοπός του είναι η θέωση και οι αρετές αποτελούν τον δρόμο προς αυτήν. Ο πνευματικός δεν παρουσιάζεται ως αλάθητος ή ως άνθρωπος με υπερφυσικές γνώσεις για κάθε ζήτημα της ζωής. Η αυθεντία του δεν βασίζεται στην προσωπική του ευφυΐα ούτε σε κάποια μαγική ικανότητα να γνωρίζει το θέλημα του Θεού σε κάθε περίπτωση. Το κύρος του πηγάζει από το ότι είναι φορέας μιας ζωντανής εκκλησιαστικής παράδοσης και καλείται να εφαρμόσει τη

σοφία αυτής της παράδοσης στις συγκεκριμένες περιστάσεις του ανθρώπου που τον εμπιστεύεται.

Αυτό σημαίνει επίσης ότι ένας πνευματικός μπορεί να κάνει λάθη. Η ίδια η Εκκλησία δεν θεωρεί κάθε προσωπική του γνώμη αλάθητη. Για τον λόγο αυτό η διάκριση θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες αρετές, τόσο για τον πνευματικό όσο και για τον πιστό. Η σχέση δεν είναι σχέση τυφλής υποταγής, αλλά σχέσης εμπιστοσύνης μέσα στην κοινή αναζήτηση του θελήματος του Θεού.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι το βασικό ερώτημα δεν είναι αν ο πνευματικός είναι εξυπνότερος από εκείνον που εξομολογείται. Το πραγματικό ερώτημα είναι αν ο άνθρωπος αποδέχεται το αξιολογικό πλαίσιο της χριστιανικής πίστης. Αν κάποιος δεν πιστεύει ότι η Εκκλησία εκφράζει την αλήθεια για τον άνθρωπο, τότε είναι απολύτως λογικό να μη θεωρεί αναγκαία την πνευματική καθοδήγηση. Αν όμως κάποιος πιστεύει ότι ο Χριστός είναι η αλήθεια και ότι η Εκκλησία αποτελεί το σώμα Του μέσα στην ιστορία, τότε η εξομολόγηση και η σχέση με έναν πνευματικό δεν αποτελούν μια προαιρετική ψυχολογική υπηρεσία, αλλά φυσική συνέπεια της ίδιας της πίστης του.

Η παραμέληση της εξομολόγησης από έναν πιστό δεν σημαίνει κατ' ανάγκην έλλειψη πίστης· μπορεί να οφείλεται σε αρνητικές εμπειρίες, σε δυσκολία εύρεσης κατάλληλου πνευματικού ή σε άλλες προσωπικές αιτίες. Ωστόσο, από θεολογική άποψη, η τακτική πνευματική καθοδήγηση αποτελεί οργανικό στοιχείο της εκκλησιαστικής ζωής, διότι ο χριστιανισμός δεν είναι μόνο ένα σύνολο ιδεών αλλά ένας τρόπος ζωής που βιώνεται μέσα στην κοινότητα της Εκκλησίας.

Η σύγχρονη κουλτούρα προβάλλει συχνά την απόλυτη αυτονομία του ατόμου ως ύψιστη αξία. Η χριστιανική παράδοση, αντίθετα, θεωρεί ότι η ελευθερία δεν καταργείται όταν ο άνθρωπος εμπιστεύεται μια αυθεντική πνευματική παράδοση· αντίθετα, ολοκληρώνεται όταν η προσωπική του βούληση φωτίζεται από την αλήθεια. Η υπακοή στον πνευματικό δεν έχει νόημα ως υποταγή σε ένα πρόσωπο, αλλά ως ελεύθερη αποδοχή της σοφίας της Εκκλησίας, την οποία ο πνευματικός καλείται να διακονήσει.

Για τον άνθρωπο, λοιπόν, που πραγματικά πιστεύει στον Χριστό, η εξομολόγηση δεν είναι μια τυπική θρησκευτική υποχρέωση ούτε μια περιστασιακή λύση σε περιόδους κρίσης. Είναι ένας συνεχής τρόπος αυτογνωσίας, μετάνοιας και πνευματικής θεραπείας, μέσα από τον οποίο ο πιστός επιτρέπει στην αλήθεια του Ευαγγελίου να διαμορφώνει σταδιακά ολόκληρη τη ζωή του. Υπό αυτή την προοπτική, η εξομολόγηση δεν αποτελεί περιορισμό της ελευθερίας, αλλά έναν δρόμο προς τη βαθύτερη ελευθερία που γεννιέται όταν ο άνθρωπος πορεύεται

συνειδητά προς την αλήθεια.

ΠΗΓΗ: [ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ](#)